

7-2-1975

Πνευματικό συμπόσιο για τὸ νεοποντιακὸ τραγούδι.

Στις 2 Φεβρουαρίου 1975 ὑπὸ τὴν αὐγὴν τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Ποντιακῶν Σωματείων πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στὴν αἴθουσα τοῦ ἐντυκτηρίου τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων" μὲ μοναδικὸ θέμα "Τὸ νεοποντιακὸ τραγούδι". Πῆραν μέρος σ' αὐτὴν σωματειακοὶ καὶ ἐξωσωματειακοὶ παράγοντες, τριάντα περίπου πρόσωπα συνολικὰ, καθηγηταί, Διευθυντοί, Διδάσκαλοι, συνθέτες, καλλιτέχνες κλπ. Τῆς συσκέψεως προήδρευσε ὁ πρόεδρος τῆς Π.Ε. Π.Σ. καὶ Παναγίας Σουμελά Γυμνασιάρχης κ. Π. Τανιμανίδης.

Ἡ ἱστορία τοῦ θέματος ἔχει ὡς ἐξῆς: Στὸς τελευταίους μῆνες τοῦ 1974 ἡ Πανελλήνιος ἀπὸ τῆς ἐμπομπῆς τῆς ἐπρόβαλε ἓνα ἐπίμαχο θέμα, ποὺ ἀπησχόλησε τὸν Ποντιακὸ κόσμον κατ' ἐπανάληψιν κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια. Πρόκειται γιὰ τὸ λεγόμενον νεοποντιακὸ τραγούδι, ποὺ ἔχει ἐπάνυμους δημιουργοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίστηκαν στὸν ἐλλαδικὸ χῶρον ἐδῶ καὶ δώδεκα χρόνια περίπου. Ἀπὸ τῆς ἐμπομπῆς μεταδόθηκαν νεοποντιακὰ τραγούδια καὶ οἱ ἀκροαταί διετύπωσαν τῆς ἀπόψεις τους πᾶνω σ' αὐτὰ, οἱ ὁποῖες καὶ μεταδόθηκαν ἐπίσης ἀπὸ τῆς ἐμπομπῆς. Ἡ Πανελλήνιος δὲν πῆρε κατ' ἀρχὴν θέσιν ἀπέναντι στὸ πρόβλημα. Ὑποσχέθηκε, ἀφοῦ ἀκούσει τὴν κοινὴ γνώμη, νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ εἰδικὴ σύσκεψη γιὰ τὸ ἴδιον θέμα, ἡ ὁποία καὶ ἤδη ἐγένετο.

Ἡ συζήτηση, ποὺ ἐγένετο, ἦταν ἐπὶ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου καὶ ἀπέδωσε πολλὰ. Ἦταν ἀληθινὸ πνευματικὸ συμπόσιο. Ἐγένετο ἐπιστημονικὴ ἀνάλυση τοῦ ὅλου θέματος μὲ ἀντικειμενικὰ κριτήρια καὶ καλόπιστο διάλογο. Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ νεοποντιακοῦ τραγουδιοῦ, στὴν συντριπτικὴ τους πλειοψηφία, ἦταν παρόντες.

Ὁ πρόεδρος τοῦ συμποσίου κ. Π. Τανιμανίδης, εὐχαριστῶντας τοὺς συνέδρους, ἐτόνισε τὴν σοβαρότητα τοῦ θέματος καὶ προσδιώρισε τὸ διάγραμμα, ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσε ἡ συζήτηση. Ὁρισμὸς εἰσηγητοῦ, συζήτηση καὶ συναγωγὴ συμπερασμάτων.

Ὡς εἰσηγητὴς ἁρτίσθηκε ὁ Δ. Ν. Διευθυντής καὶ συγγραφέας κ. Στάθης Εὐσταθιάδης, ὁ ὁποῖος ἔθεσε τὸ θέμα μὲ τρόπο γλαφυρὸ καὶ ἀρχιτεκτονικὸ. Τῆς προσωπικῆς του ἀπόψεως τῆς διετύπωσε μετὰ τὸ τέλος τῆς συζητήσεως.

Ὁ κ. Ε. Εὐσταθιάδης στὴν ἀρχὴ ἐχαιρέτησε τὴν παρουσία τῶν ἐκπροσώπων τοῦ νεοποντιακοῦ τραγουδιοῦ καὶ τοὺς συνεχάρη γιὰ τὴν ἀραία καλλιτεχνικὴ τους προσφορά. Μπαίνοντας στὸ θέμα διερωτήθηκε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἂν ὁ ὅρος "Νεοποντιακὸ τραγούδι" ἀνταποκρίνεται πράγματι στὸ ἀντικείμενον, μὲ τὸ ὁποῖο ἀσχολεῖται ἡ σύσκεψη. Πάντως, δέχθηκε τὸν ὅρο συμβατικὰ, γιὰ νὰ ὑπάρξῃ συνέννοση καὶ ἐξεταστῇ ἡ οὐσία.

Ὁ εἰσηγητὴς ἐτόνισε τὰ ἐξῆς: Τὸ ἐπίμαχο τραγούδι εἶναι ἐπάνυμο δημιούργημα. Γενήθηκε μέσα στὸν ἐλλαδικὸ χῶρον στὰ τελευταῖα χρόνια. Ἀλλὰ στὸν ἴδιον χῶρον ἐμφανίστηκαν καὶ ἄλλα ποντιακὰ λιανοτράγουδα, ἐλάχιστα βέβαια, κατὰ τὴν προπολεμικὴ ἀκόμη περίοδο. Ἐν πάσῃ περιπτώσει

τό νεοποντιακό τραγούδι, αφού εμφανίζεται ως "ποντιακό", πρέπει να εξετασθή σέ σχέση μέ τό παλιό παραδοσιακό ποντιακό τραγούδι, τό οποιο γεννήθηκε στόν Πόντο καί είναι δημιούργημα τοῦ ἀνάθυμου λαοῦ.

Κάθε δημοτικό τραγούδι ἐκφράζει τό καθολικό συναίσθημα, τίς χαρές καί τούς καίημούς ολοκλήρου τοῦ λαοῦ. Ὑπάρχει βέβαια πάντοτε ἕνας ἀρχικός δημιουργός, ὁ ὁποῖος ὅμως μένει ἀγνωστος, ἐνώ τό δημιούργημα του, ἂν εἶναι πετυχημένο, υλοθετεῖται ἀπό τόν λαό, ὁ ὁποῖος τό συμπληρώνει, τό βελτιώνει καί τό διαδίδει τραγουδώντας το ἀπό γενεά σέ γενεά. Σ' αὐτό τό τραγούδι διακρίνομε ὀρισμένα βασικά στοιχεῖα, πού μερικά ἀπό αὐτά συναντοῦμε καί στό νεοποντιακό τραγούδι. Ἄς παραθέσωμε λοιπόν μερικές ὁμοιότητες καί διαφορές.

Καί τό παλιό καί τό νέο ποντιακό τραγούδι ἔχουν ~~αἰσθητικά~~ τά ἐξῆς χαρακτηριστικά στοιχεῖα: Καί τά δύο λαλοῦνται στήν ποντιακή διάλεκτο, ἂν καί στά νεοποντιακά ὑπάρχει αἰσθητή παραφορά. Ἡ ποντιακή λύρα εἶναι παρούσα καί στά δύο. Παρουσιάζουν σχεδόν τούς ἴδιους ρυθμούς. Ὁ δεκαπεντασύλλαβος στίχος καί τό λαμβικό μέτρο τοῦ παλιοῦ παραδοσιακοῦ ποντιακοῦ τραγουδιοῦ ἀπαντῶνται καί στά νέα ποντιακά τραγούδια.

Ὑπάρχουν χτυπητές διαφορές. Στά νέα ποντιακά τραγούδια πολλές φορές οἱ μελωδίες εἶναι τελείως ξένες. Οἱ ρυθμοί τους δέν εἶναι πάντοτε ἐκεῖνοι τῶν παλιῶν τραγουδιῶν. Ἡ ἐκτέλεση τῶν νεοποντιακῶν τραγουδιῶν δέν γίνεται μόνο μέ λύρα, ζουρνά, ἀγγιχόν κλπ., ἀλλά καί μέ ἄλλα μουσικά ὄργανα, πού ἦταν ἀγνωστα στούς λαϊκοῦς μουσικοῦς τοῦ Πόντου.

Τό πρόβλημα εἶναι ἂν τό νεοποντιακό τραγούδι, ὅπως εμφανίζεται σήμερα, μπορεῖ νά ὀνομασθῆ ποντιακό μέ τήν ἔννοια τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Ἄν τά ἐπάνυμα αὐτά δημιουργήματα ἐκφράζουν καθολικά αἰσθήματα τοῦ ποντιακοῦ λαοῦ ἢ ἂν ἐκδηλώνουν μόνο προσωπικά αἰσθήματα κλπ..

Μετά τήν εἰσήγηση τοῦ θέματος ὁ λόγος δόθηκε στόν κ. Δ. Σαχινίδη, ἐκπρόσωπο τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ στόν βορειοελλαδικό χῶρο, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε ἐμπεριστατωμένες σκέψεις καί ἀπόψεις πάνω στό θέμα. Τό δημοτικό τραγούδι - εἶπε - εἶναι τέλειο τραγούδι, γιατί ἔχει φιλτραρισθῆ ἀπό τήν ψυχή τοῦ λαοῦ. Δέν εἶναι ἐπάνυμο δημιούργημα. Τό ἔχει ἀγαπήσει ὁ λαός, γιατί ἐκφράζει τά πιό ὀρατά αἰσθήματα του. Οἱ δημιουργοί συγχρόνων δημοτικῶν τραγουδιῶν δέν πρέπει νά σπεύδουν νά τά ἐκτυπώνουν σέ δίσκους. Πρέπει νά περιμένουν τόν χρόνον, μέ τό πέρασμα τοῦ ὁποῖου ἢ καθιερῶνται ὡς δημοτικά ἢ ἀπορίπτονται ἀπό τόν λαό ὡς ἀνατάλληλα νά ἐκφράσουν τά συναίσθηματά του. Τό κάθε τραγούδι μέ τήν ἐκτύπωσή του σέ δίσκο τυποποιεῖται, ὁπότε εἶναι ἀδύνατη ἡ διόρθωσή του ἀργότερα. Πάντως, οἱ νέοι συνθέτες στήν προσπάθειά τους νά κατασκευάσουν νέο δημοτικό τραγούδι δέν πρέπει νά ξεφεύγουν ἀπό τήν παράδοση.

Ὁ κ. πρόεδρος ἔδωσε κατόπιν τόν λόγο στόν κ. Δ. Σαχινίδη, ὁ ὁποῖος εἶπε ὅτι ἀπό τά νεοποντιακά τραγούδια μόνο 3% εἶναι καλά, δηλαδή μοιάζουν ποντιακά. Ὅλα τά ἄλλα παρουσιάζουν μελωδίες τούρκικες, ἀράβικες,

σλαβικές, αλλά και μελωδίες από διάφορα διαμερίσματα της χώρας, π.χ., την Κρήτη, Θράκη κ.λ.π.. Έχω -είπε- συγκεκριμένα στοιχεία στα χέρια μου, για να αποδείξω τις πρωτότυπες μελωδίες και τα νεοποντιακά κατασκευάσματα.

Ακολούθως τον λόγο έλαβε ο καθηγητής κ.Χ. Λυσαρίδης, ο οποίος έτάχθη υπέρ του νεοποντιακού τραγουδιού. Αυτό είναι η εξέλιξη του παλιού ποντιακού τραγουδιού. Αν -έτόνισε- δεν είχαμε ξεριζωθί από τον Πόντο, είναι βέβαιο ότι τα τραγούδια μας θα εξελίσσοντο και εκεί και θα εξετελοῦντο άκρόμη και με τζάζ. Σήμερα τα νεοποντιακά τραγούδια ακούονται πάρα πολύ εύχάριστα και τα έντιμούν περισσότερο ίσως από έμάς οι μη Πόντιοι. Δεν πρέπει λοιπόν να έμποδίσουμε τό νεοποντιακό τραγούδι. Πρέπει να ένθαρρύνουμε τους δημιουργούς του, οι όποιοι ήμπορούν να τό έντελοῦν με όποιοδήποτε μουσικό όργανο, άκκορντεόν, πιάνο κ.λ.π..

Ο κ. Εύρ. Ξειμωνίδης άντιτάχθηκε στις άπόψεις του κ.Χ. Λυσαρίδη. Τα νεοποντιακά τραγούδια, παρετήρησε, δεν προσέφεραν τίποτε στον τομέα των ποντιακών δημοτικών τραγουδιών. Δεν συμφωνά -είπε- με τον όρο έπώνυμο τραγούδι και τον άντίστοιχο όρο άνώνυμο τραγούδι. Υπάρχει μόνον προσωπική ποίηση και άπρόσωπη ποίηση. Μόνον η δεύτερη είναι δημοτική ποίηση.

Η κ. Ι. Γεωργιάδου έτόνισε ότι πρέπει να υπάρξη σεβασμός άπόλυτος προς τα παραδοσιακά ποντιακά τραγούδια, τα όποια έχουν ένα ιδιαίτερο πνεύμα και περιέχουν σοφία, είναι τοποθετημένα στον Πόντο, όπου οι πρόγονοί μας διατήρησαν γενικά τις παραδόσεις. Επόμεως πρέπει τις ίδιες παραδόσεις να διατηρώμε και έμεϊς εδώ στην Ελλάδα.

Ο κ. Έλ. Έλευθεριάδης έπεσήμανε την άνάγκη για σαφή διαχωρισμό μεταξύ του δημοτικού τραγουδιού του Πόντου και εκείνου, που δημιουργήθηκε εδώ στην Ελλάδα. Τό τελευταίο γεννήθηκε κάτω από άλλες συνθήκες και παρουσιάζει άλλη δομή.

Ο έκ των εκπροσώπων του νεοποντιακού τραγουδιού Π. Χαραλαμπίδης άναφέρθηκε στην προσωπική του προσφορά, άπαγγέλοντας τους στίχους ενός συγκινητικού τραγουδιού του, που άναφέρεται στον ξεριζωμό. Διεκήρυξε ότι γράφει έλεύθερα όχι μόνον στα γνωστά μέτρα του παλιού ποντιακού τραγουδιού αλλά και σε άλλα. Είπε άκρόμη ότι σέβεται τό παλιό ποντιακό τραγούδι, πρό όποιο πολλές φορές τον έμπνέει.

Ο Δ. Ίακωβίδης (Μήτικας), συνθέτης και έντελεστής νεοποντιακών τραγουδιών διατύπωσε άρκετά άντικειμενικές άπόψεις, λέγοντας ότι τά 60% των νεοποντιακών τραγουδιών δεν έχουν σχέση με την ποντιακή μουσική παράδοση. Τα υπόλοιπα είναι καλά. Τα θέματά τους είναι κυρίως παρμένα από τους σημερινούς καημούς της ξενιτειάς στην Γερμανία, Άυστραλία κ.λ.π.. Δεχόμαστε -είπε- τις καλές συμβουλές όλων. Υπάρχουν όπαδοί και των παλιών και των καινούργιων τραγουδιών. Χρειάζεται σοβαρή δουλειά.

Ένα είναι βέβαιο ότι σήμερα στην περιοχή Θεσσαλονίκης υπάρχουν δικτά διασκεδαστικά ποντιακά χορευτικά κέντρα, όπου ακούονται με πολύ εύχαριστηση τὰ νεοποντιακά τραγούδια, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐκτοπίσει τὰ μπουζούκια.

Ὁ κ. Μ. Καραβέλας εἶπε ὅτι τὸ νεοποντιακὸ τραγούδι δὲν εἶναι κἀν ποντιακὸ. Τὸ πολὺ πολὺ θὰ μπορούσαν οἱ συνθέτες του νὰ τὸ ὀνομάσουν ποντιακὸ μοτίβο κ. λ. π.. Ποντιακὰ τραγούδια εἶναι μόνον ἐκεῖνα, πού συνδέονται ἱστορικὰ καὶ γεωγραφικὰ μὲ τὸν Πόντο.

Ὁ κ. Π. Τριανταφυλλίδης ἔκαμε ἐκκλήση πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ νεοποντιακοῦ τραγουδιοῦ, νὰ προβάλλουν στὰ κέντρα, ὅπου τραγουδοῦν, καὶ τὸ παλιὸ ποντιακὸ τραγούδι, ὥστε νὰ τὸ κἀνουν γνωστὸ καὶ νὰ φανερώσουν τὸ περιεχόμενὸ του εὐκαιρικὰ σὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἄλλη εὐκαιρία νὰ τὸ ἀκούσουν καὶ νὰ τὸ γνωρίσουν.

Ὁ κ. Π. Πετρίδης, ἐκπρόσωπος καὶ αὐτὸς τοῦ νεοποντιακοῦ τραγουδιοῦ, διεκήρυξε ὅτι ἐφ' ὅσον οἱ δημιουργοὶ τῶν νεοποντιακῶν τραγουδιῶν εἶναι Πόντιοι, καὶ τὰ τραγούδια τους πρέπει νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ποντιακά. Ἀπεκάλυψε ὅτι τὰ νεοποντιακὰ τραγούδια ἔχουν μεγάλη διάδοση καὶ εἶναι ἐμπορεύσιμα. Συνεφώνησε μαζί του καὶ ἕτερος συνθέτης ὁ κ. Δ. Παπαδόπουλος.

Ὁ φιλόλογος κ. Γ. Ἰωακείμίδης τάχθηκε ὑπὲρ τῆς συνυπάρξεως καὶ τῶν δύο κατηγοριῶν τραγουδιῶν, γιὰ νὰ μὴ διασπασθῇ ἡ ἀντίθετη περίπτωση αὐτῆ ἢ ἴδια ἢ ἐνότῃα τοῦ ποντιακοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἀφοῦ οἱ γεννηθέντες στὴν Ἑλλάδα Πόντιοι εἶναι ἀπόγονοι ἐκείνων, πού γεννήθηκαν στὸν Πόντο καὶ συνεχίζουν τὴν παράδοσή τους, πρέπει καὶ τὰ δημιουργήματά τους ἐδῶ νὰ θεωρηθοῦν ποντιακά μὲ τὴν ἐπιφύλαξη ὅμως ὅτι αὐτὰ ἀκολουθοῦν τὴν παράδοση καὶ δὲν ξεφεύγουν ἀπὸ αὐτήν. Παραδέχθηκε ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ νεοποντιακὰ τραγούδια δὲν παρουσιάζουν πράγματι ποντιακὸ περιεχόμενον ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἀποψη. Ὡς πρὸς τὰ μουσικὰ ὄργανα, δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη περιορισμὸς ὅσον ἀφορᾷ τὰ νεοποντιακὰ τραγούδια. Ἀρκεῖ νὰ μὴν γίνεται παραποίηση καὶ ἡ παράδοση νὰ γίνεται σεβαστὴ σὲ κάθε περίπτωση. Δὲν μπορεῖ π. χ. ἓνα παλιὸ ποντιακὸ τραγούδι νὰ ἐκτελεσθῇ μὲ μουσικὰ ὄργανα σύγχρονα.

Ὁ κ. Δ. Καραφουλίδης ἀναφέρθηκε στὶς βιολογικὰς συνθήκας καὶ στὶς κοινωνικὰς προϋποθέσεις τοῦ Πόντου, μέσα στὸ πλαίσιο τῶν ὁποίων γεννήθηκε τὸ ποντιακὸ τραγούδι. Μὲ βάση αὐτές τίς συνθήκας τὰ παραδοσιακὰ ποντιακὰ τραγούδια μποροῦν νὰ διακριθοῦν σὲ δύο βασικὰς κατηγορίες. Στὰ τραγούδια ἐν πολέμῳ (ἀκριτικὰ κ. λ. π.) καὶ στὰ τραγούδια ἐν εἰρήνῃ. Οἱ συνθήκας στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο εἶναι τελείως διαφορετικὰς. Ἄρα διαφορετικὰ θὰ εἶναι καὶ τὰ τραγούδια, πού θὰ κατασκευασθοῦν ἐδῶ. Ἀπὸ τὴν σύγκριση τῶν ἐκεῖ καὶ τῶν ἐδῶ συνθηκῶν ἐξηγεῖται ἡ διαφορὰ στὴν ἐμφάνιση, τὸ περιεχόμενον κ. λ. π. ἀνάμεσα στὰ μὲν καὶ στὰ δέ.

Ὁ κ.Ι. Βύσταθιάδης ἐτόνισε τὴν ἀνάγκη, ὅπως κάθε νεοποντιακὸ τραγούδι πρὶν ἐκτυπωθῆ ὑποστῆ ὑπεύθυνο ἔλεγχον. Παρατηρεῖται - εἶπε - δυστυχῶς τὸ φαινόμενο, νὰ παρουσιάζονται ἀνορθογραφίες καὶ ἀσυνταξίες ἀπαράδεκτες, οἱ ὁποῖες ἐκθέτουν καὶ τὸ δημιούργημα καὶ τὸν δημιουργό. Αὐτὸν τὸν ἔλεγχον θὰ μποροῦσε νὰ τὸν κάνη ἡ Π.Ε.Π.Σ..

Ὁ εἰσηγητὴς κ. Στάθης Βύσταθιάδης δευτερολογώντας εἶπε τὰ ἑξῆς: Στὸν Πόντον τὸ ποντιακὸ τραγούδι δέν ὑπέστη τὴν σουρική ἐπίδραση, παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν καταθλιπτική. Γιατὶ λοιπὸν νὰ τὴν ὑποστῆ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα; Παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο νὰ ἐκτυπώνονται δημοτικὰ τραγούδια γενικὰ σὲ ὄσκιους καὶ ὡς δημιουργοὶ τῶν νὰ ἐμφανίζονται ἐπώνυμοι συνθέται. Ὑπάρχει στὴν προκειμένη περίπτωση νομοθετικὸν κενόν. Ἴσως μὲ τούτη τὴν ἀφορμὴ ἀντιμετωπισθῆ ἡ νομοθετικὴ ρύθμιση τοῦ θέματος μὲ τρόπο γενικόν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν δομὴ τῶν νεοποντιακῶν τραγουδιῶν, αὐτὰ ἂν θέλουν οἱ δημιουργοὶ τοὺς νὰ ὀνομασθοῦν ποντιακὰ, θὰ πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ παρουσιάζουν ὀρισμένα βασικὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῶν παλιῶν παραδοσιακῶν ποντιακῶν τραγουδιῶν. Πρέπει πρῶτα νὰ ἔχουν τοὺς ἴδιους γνωστοὺς ποντιακοὺς ρυθμοὺς (τρίκι, ὀμάλι, κότσαρι κ.λ.π.). Καὶ οἱ μελωδίες τοὺς πρέπει νὰ στηρίζονται βασικὰ στὸ μέλος τῶν παλιῶν ποντιακῶν τραγουδιῶν. Ἀλλιῶς δέν θὰ ἀποτελοῦν συνέχεια ἐκεῖνων, ὅποτε διακόπτεται ἡ παράδοση. Ἀναφορικὰ μὲ τὴν φιλοξενία τῶν νεοποντιακῶν τραγουδιῶν στὴν λαογραφικὴ ἐκπομπὴ τῆς Π.Ε.Π.Σ., τὸ θέμα παρουσιάζει κάποια ἰδιορρυθμία. Μόνον μὲ κάποια ἐπιλογή μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ φιλοξενία. Χρειάζονται ὀρισμένα κριτήρια. Πρέπει νὰ συγκροτηθῆ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ. Πάντως, σὲ καμμιά περίπτωση δέν πρέπει νὰ νεοποντιακὰ τραγούδια νὰ ἀνακηρυχθοῦν ὅπωςδήποτε ποντιακὰ μὲ τὴν ἐννοία τοῦ παραδοσιακοῦ τραγουδιοῦ. Πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν στὸ πλαίσιο τῆς ἐκπομπῆς μὲ τρόπο αὐτοτελεῖ καὶ ἀνεξάρτητο. Νὰ τελειώσῃ τὸ παραδοσιακὸ μέρος τῆς ἐκπομπῆς καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ ὑπόλοιπον τμήμα τῆς μὲ νεοποντιακὰ τραγούδια. Νὰ γίνῃ σαφὴς διαχωρισμός. Μὲ τὸν καιρὸ, ὅποια ἀπὸ τὰ νεοποντιακὰ τραγούδια καθιερωθοῦν στὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ καὶ υἱοθετηθοῦν ἀπὸ αὐτόν, αὐτὰ θὰ συγκαταλεχθοῦν ἐξ ἀντικειμένου, ἐφ' ὅσον ἀντέξουν στὸν χρόνον, στὴν ὀμάδα τῶν ποντιακῶν τραγουδιῶν. Οἱ συνθέτες εἶναι ἀξιοὶ θαυμασμοῦ καὶ ἀγάπης. Ἡ ζωὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δημιουργῆ ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστήμη ἔχει τὴν ὑπόχρεσιν νὰ τὸ ἐλέγχει, νὰ τὸ ἀναλύη καὶ νὰ τὸ ἀξιολογῆ μὲ τὰ δικά της κριτήρια.

Ὁ πρόεδρος κ. Π. Τανιμανλίδης συνάφισε τὰ συμπεράσματα ἀπὸ τὴν ὅλη συζήτηση, εὐχαριστώντας θερμὰ ὅλους γιὰ τὴν δημιουργικὴ τους συμβολή. Τὰ κύρια σημεῖα τῶν συμπερασμάτων του εἶναι τὰ ἑξῆς: Οἱ ἐπώνυμοι συνθέτες δέν πρέπει νὰ σπεύδουν στὴν ἐκτύπωση τῶν τραγουδιῶν τοὺς σὲ ὄσκιον. Τὰ νεοποντιακὰ τραγούδια πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν τὴν παράδοση στὶς βασικὲς τῆς γραμμές. Πρέπει νὰ ἐλέγχωνται ὑπευθύνως. Νὰ συγκροτηθῆ εἰδικὴ πρὸς τοῦτο ἐπιτροπὴ. Νὰ ὑπάρξῃ σαφὴς διαχωρισμός μεταξύ τῶν παλιῶν παραδο-

σιακῶν ποντιακῶν τραγουδιῶν καὶ ἐκείνων, ποὺ δημιουργήθηκαν ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα. Νὰ διαφυλαχθῆ ὡς κῶρη ὀφθαλμοῦ ἡ παράδοση τοῦ παλίου ποντιακοῦ τραγουδιοῦ. Τὸ νεοποντιακὸ τραγούδι νὰ ἐκτιμηθῆ καὶ ἀξιολογηθῆ δέοντως. Νὰ μὴν καταδικασθῆ γενικῶς καὶ ἀφηρημένα.

Τὰ συμπεράσματα ἀπὸ τὴν συζήτηση διαβιβάσθηκαν στὴν διοίκηση τῆς Π.Ε.Π.Σ. γιὰ τὴ λήψη ὑπευθύνου ἀποφάσεως.

Κατὰ κοινὴ ὁμολογία ἡ σύσκεψη ἐπέτυχε σὲ πολὺ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ ἀπόψεως πρωτοτυπίας καὶ περιεχομένου. Ἀπετέλεσε σταθμὸ στὰ χρονικά τῶν ποντιακῶν καλλιτεχνικῶν θεμάτων.